

Sulver en minsken

Kolofon

ISBN: 978 94 6365 144 8

1e printinge 2019

© 1904 Joseph Conrad.

Oarspronklike titel: NOSTROMO. A Tale of the Seaboard

© 2019 Fryske oersetting: Geart fan der Mear

© 2019 Neiwurd: John Flood

Utjouwerij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Ljouwert

Til: 058 - 289 48 57

www.elikser.nl

Foarmjouwing binnenwurk en omslach: Evelien Veenstra

Utjefte fan dit boek waard mei mooglik makke troch:

Provinsje Fryslân

provinsje fryslân
provincie fryslân

Neat út dizze útjefte mei fermannichfâldige wurde, opslein yn automatysearre gegevensbestannen en/of iepenbier makke troch middel fan print, fotokopy, mikrofilm of op hokfoar oare wize ek, sûnder foarôfgeande skriftlike tastimming fan de oersetter en de útjouster.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Sulver en minsken

Joseph Conrad

Oersetting Geart fan der Mear

Joseph Conrad 1857 - 1924

Deel Ien

Haadstik Ien

Yn de tiid fan it Spaans bestjoer, en noch gâns in skoft dêrnei, hie de stêd Sulaco – de weelderige skjintme fan de sinesappelplantaazjes is in bewiis fan syn âlderdom – as handelsstêd noait belangriker west as in kuststedsje mei in ridlik omfangrike pleatslike handel yn oksehûden en indigo. De ûnhandige djipseegaljoenen fan de feroverjende Spanjaarden, mei har ferlet fan in stevige koelte om hoe dan ek yn beweging te kommen, dy't bij inkeld in sigentsje gjin sprút foarútkomme koeën, dêr't jo modern skip fan it klippersoarte al foarútsnjit bij ien kear seilklapperjen, hienen Sulaco net oandwaan kinnen fanwege de hearskjende wynstiltten fan syn grutte baai. Sommige havens op ierde binne troch de ferriederlikheid fan ûnderwetterklippen en de stoarmen bij har kusten lâns ûnberikber. Sulaco hie foar de ferliedingen fan de kommersje in ûnskeinber frijplak fûn yn de plechtige kalmte fan de djippe Golfo Plácido,¹ as yn in enorme healrûne en dakloaze timpel, mei in tagong út de oseaan wei, en mei syn mei de treurjende wandkleden fan wolken behongen muorren fan hege bergen.

Oan de iene kant fan dy brede baai yn de rjuchte kustline fan de Republyk Costaguana² foarmet de lêste útrinder fan de bergen lâns de kust in ûnbetsjuttende kaap mei de namme Punta Mala.³ Midden út de baai wei is dy lânpunt sels absolút net iens te sjen; mar wol kin men as in skaad yn de loft ûndúdlik de skeanten fan in steile heuvel dêrachter ûnderskiede.

Oan de oare kant driuwt faach op de felle glâns fan de kym wat dat op in apart flardsje blauwe dize liket. Dat is it skiereilân Azuera, in woeste tizeboel fan skerpe rotsen en sljuchte stien, tebrutsen troch fertikale spjalten. Dat stekt út in grienbeklaaide kust in heel ein yn de see op as in rûge stiennen kop oan de ein fan in smelle sânstripe, begroeid mei toarnestrûkjes. Kurkdrûch, want it reinwetter rint daalk oan alle kanten de see yn, hat it gjin grûn genôch, seit men, om ek mar ien spruseltsje gers op groeie te litten, as rêste dêr in flok op. De earmen, dy't troch in soarte fan treastjaand ynstinkt de ideeën fan kwea en rykdom meielkoar ferbine, sille jo sizze dat it fanwege syn ferbeane skatten dêr libbensgefaarlik is. It gewoane folk dêr yn de omkriten,

---

1 Kalme Golf.

2 'Palmbeamkust'. De negative assosjaasje mei *guano* 'fûgelpoep' moat lykwols net fergetten wurde. Costaguana hat, mei syn tagong ta beide oseaanen, in protte fan de provinsje Choco fan Colombia. Yn prinsipe lykwols is Costaguana in fiktyf lân.

3 Kweade Punt.

deihierfolk fan de estancia's,⁴ vaqueros⁵ fan de kustflakten, nuete Indianen dy't milenfier nei de merke reizigje mei in bondel sûkerreid of in kuorfol mais fan in pear peso's, witte heel sekuer dat der bulten skitterjend goud yn de skimer fan de djippe spjalten fan de stiennige Azuera lizze. Neffens de tradysje binne yn âlde tiden ferskeidene aventuriers omkommen bij it sykjen dêrom. Der wurdt ek grute dat noch gjin minskelibben lyn twa swalkjende seelju, Americano's miskien, mar seker 'gringo's',⁶ frjemden ergens wei, in kaartspyljende niksnuftige mozo⁷ oerhelle hawwe om mei te dwaan, en dat se mei har trijen in ezel stellen hawwe om in lading branhout, in wettersek en itensfoarried foar in stikmannich dagen te sjouwen. Sa beselskippe en mei revolvers yn de broeksrym wienen se mei kapmessen har in paad begûn te kappen troch de toarnen op dy stripe skiereilân.

Op de twadde jûn hie der foar it earst sûnt minskeheugenis in fertikale spiraal fan riik te sjen west (dat koe allinne mar fan har kampfjoer west hawwe), dy't boppe in skearmesskerpe kaam fan de stiennige lânpunt swakjes tsjin de loft te sjen west hie. De bemanning fan in kustfarende skoener, dy't dêr trije myl fan de kust ôf yn de wynstilte lei, stie dêr oan it tsjuster ta ferbjistere nei te stoarjen. In swarte fisker, wjend yn in iensum klintsje oan in ynhamke dêr ticht bij, hie it begjin fan dat hele gefal fernommen en wachte op ien of oar teken. Hij hie syn frou roppen, krekt foardat de sinne ûndergean soe. Se hienen dat wûndere foarteken mei oergeunst, ûngeloof en ûntsach oansjoen. Dy godslasterlike aventuriers hienen fierder neat mear fan har hearre litten. De seelju, de Indiaan, en de stellen pakezel binne noait wer sjoen. Wat dy mozo oanbelanget, ien út Sulaco: syn frou hat jild delteeld foar in pear missen, en dat earm fjouwerpoatich beest, dat sûnder sûnde wie, hienen se nei alle gedachten deagean litten; mar der wurdt leaud dat dy twa gringo's, stokmeager en noch yn libben, oan hjoed-de-dei ta noch tusken dy rotsen wenje, ûnder de fatale betsjoening fan har sukses. Har sielen kinne har net losskuorre fan har lichems dy't de wacht oer dy ûntdutsen skat hâlde. Sij binne no ryk en hongerich en toarstich – in nuvere teory oer fêsthâldende gringogeasten, dy't yn har úthongere en fertoarre fleis fan stiifkoppige kettters slim lije, dêr't in kristen it al lang opjûn hie en frijmakke wie.

Dit dan binne de legindarise bewenners fan Azuera dy't op de ferbeane skat dêr passe; en it skaad tsjin de loft oan de iene kant en it

---

4 Grutte pleatsen.

5 Feehoeders.

6 Ingelstaligen.

7 (Boere)feint.

rûne plakje blauwe skierens, dat oan de oare kant de heldere râne fan de hoarizon ferdizenet, dy beide markeare de twa bûtenste punten fan de baai mei de namme Golfo Plácido, sa neamd omdat der noch noait in stevige pûster oer dat wetter waaid hat.

Bij it oerstekken fan de sabeare streep tusken Punta Mala en Azuera binne de skippen út Europa op wei nei Sulaco daalk de stevige wyn fan de oseaan kwyt. Se wurde dan de proai fan grillige sigentsjes dy't wol tritich oeren lang soms mei har ommaneuvelje. Foar har hinget boppe de ein fan de kalme baai de measte dagen fan it jier in bewegingsloas pak ûntrochsichtige wolken. Op de seldsume heldere moarntiden falt der in oar skaad oer de hele breedte fan de baai. De dei brekt oan heech achter de steil oprizende en karteke muorre fan de Cordillera, en men kin dan dúdlik de donkere piken sjen dy't op in heech fuotstik fan al deun bij de kust sels omheechklimmende bosken ferrize. De blanke spits fan Higuerota stiet dêrtusken, majestueus tsjin it blau ôftekene. Partijen keale enorme rotsblokken bestruie de glêde snietop mei lytse swarte stipkes.

Dan, as de middeissinne de skaden fan de bergen fan de baai ôflûkt, begjinne de wolken út de legere dalen omheech te rôljen. Se behingje mei sombere flarden de neakene steilten boppe de beboske skeanten, skowe foar de piken, en wiskje as stoarmige riikslerten oer de sniefjilden fan de Higuerota. De Cordillera is dan foar jo ferdwûn as wie er oplost yn grutte steapels grize en wite dampen dy't stadich nei de see ta reizgje en foar de gleonte fan de dei lâns de hele foarkant yn it neat ferdwine. Dy weiwurdende râne fan de wolkebank besiket altyd, mar slagget der mar komselden yn, om de midden fan de baai te berikken. De sinne – sa't de seelju sizze – fret him op. Behalve wannear't in sombere tongerkop út de rest fan dy massa losbrekt om oer de hele baai te driuwen, oant er foarbij Azuera ûntsnapt de see op, dêr't er ynienen yn fjoer en flam komt te stean en as in sinister pirateskip yn de loft, bijdraaid boppe de kym, syn kanûnen begjint ôf te fjurjen, as in oanfal op see.

Nachts, as dy wolkemassa wer omheechlûkt, besmoart dy de hele stille baai dêrûnder yn in ûntrochskinend tsjuster, dêr't men de lûden fan de fallende buoien begjinnen en hommels ophâlden hearre kin – dan hjir, dan dêr. Ja, dy wolkige nachten binne sprekwurklik bij de seelju lâns de hele westkust fan in grut kontinint. De loft, it lân, en de see ferdwine mei har allen fan de wrâld as de Plácido – nei't men seit – him ûnder syn swarte poncho delflijt om te sliepen. De pear noch oerbleaune stjerren ûnder it noartsk oandwaand ferwulft oan de kant fan de see skine swakjes, as wie it yn de bek op fan in swarte grot. Yn dy ûnbidichheid is dyn skip ûnder dyn fuotten net te sjen, en syn seilen klapperje ûnsichtber boppe dyn holle. Sels it each fan God –

foegje se der mei in grimmitige godslastering oan ta – soe net útfine kinne watfoar wurk in minskhân dêr oan it útheven is; en jo soenen de frijheid hawwe om straffeloos de duvel syn help yn te roppen, as syn kwea-aardichheid net raar te pal komme soe troch sa'n bline tsjusternis. De kusten fan de baai binne rûnom steil; trije ûnbewenne eilantsjes dy't yn de fûle sinne lizze te bleakerjen, krekt bûten de wolkewale, en tsjinoer de haven fan Sulaco, drage de namme 'De Isabellen'.

Dêr hawwe wij de Grutte Isabel, de Lytse Isabel, dy't rûn is, en Hermosa, de lytste. Dy lêste is net mear as in foet heech, en sa'n sân trêden dwersuer, net mear as de platte boppekant fan in grize rots, dy't nei in buoi riket as in gleone sintel, en dêr't gjin minsk foar sinneûndergong in bleate fuotsoal op weagje soe. Op de Lytse Isabel lit in âlde raffelige palmbeam, mei in grouwe stamme dy't rûch stiet fan skerpe punten, in echte hekse tusken de palmen, boppe it groukerrelch sân in nearzich bosk deade blêden risselje. De Grutte Isabel hat in swietwetterwelle yn de begroeide kant fan in ravyn. Lykjend op in smaragdgreene kylfoarmige punt lân fan in myl lang, en plat op de see lizzend, draacht dy Grutte Isabel twa deun nêstinoar steande oerwâldbeammen, mei oan de foet fan har glêde stammen in breed útwaaijend skaad. In ravyn, troch it hele eilân hinne, is begroeid mei strûkjes, en foarmet in djippe wyldbegroeide spjalt oan de hege kant, wylst dy oan de oare kant ôfplattet ta in ûndjippe ferleging dy't útrint op in smel strypke sânich strân.

Fan dat lege ein fan de Grutte Isabel dûkt it each twa myl fierderop troch in iepening hinne, krekt sa abrupt as wie dy mei in grutte bile út de regelmjittige brede kustline kapt, lyk de haven fan Sulaco yn. Dat is in rjuchthoekich op in mar lykjend stik wetter. Oan de iene kant komme de beboske útridders en falleien fan de Cordillera yn in rjuchte hoeke oan de kust sels ta; oan de oare kant giet it iepen útsicht op de grutte flakte fan Sulaco oer yn it opalen mystearje fan grutte ôfstannen, mei dêroerhinne in drûge dize. De stêd Sulaco sels – de boppekanten fan muorren, in grutte koepel, de skyn fan wite belvedêres yn in grut bosk sinesappelbeamen – leit tusken de bergen en de flakte yn, in eintsje fan de haven ôf en is fan de see sels ôf net te sjen.

Haadstik Twa

It iennich teken fan kommersjele aktiviteit yn de haven dat men fan it strân fan de Grutte Isabel ôf sjen kin is de fjouwerkantige stompe ein fan de houten steiger dy't de Oseaan Stoomboat Maatskippij (gewoan de OSM neamd) oer it ûndjip deel fan de baai oanlizze litten hat sa gau't

se besletten hienen om fan Sulaco ien fan de havenstêden te meitsjen fan de Republyk Costaguana dy't se regelmjittich oandwaan woenen. De Steat besit lâns syn lange kust ferskeidene havens, mar behalve Cayta, in belangryk plak, binne dat allegear ôf lytse en ûnhandige ynhammen yn in rotsige kust – lykas Esmeralda bijgelyks, sechtich myl nei it suden – ôf oars net mear as iepen ankerplakken, dêr't de wyn frij spul hat en de branning tsjin de kust batst.

Miskien hienen deselde waarsomstandichheden dy't foarhinne de keapfardijfloaten dêr weiholden hienen, de OSM derta brocht om de rêst fan dat fredich skûlplak dat Sulaco wie te skeinen. De ritige winen dy't wat omtypelen yn de reusachtige heale wettersirkel binnen it haad fan Azuera koenen de kracht fan de stoommasinen fan har trêftige float net hinderje. Jierren lang wienen de swarte rompen fan har skippen de kust op en del fearn, haven yn en út, foarbij de Isabellen, foarbij Punta Mala – nergens acht op slaand as inkeld de tiranny fan de tiid. De nammen fan dy skippen, de nammen fan elk soart mytology, wienen begripen wurden fan in kust dy't noait ûnder it bewâld stien hie fan de goaden fan de Olympus

De *Juno* stie inkeld bekend om de komfortabele kabines midskips, de *Saturnus* om de gemoedlike kaptein en de beskildere en fergulde lúkse fan de salon, wylst de *Ganymedes* haadsaaklik útrist wie foar feferfier, en troch de ferstandige passazjiers mijd wurde moast. De ienfâldichste Indiaan yn it meast ûnbekende doarpke oan de kust wie bekend mei de *Cerberus*, in behindich swart pûsterke sûnder sjarme of akkommodaasje dat makke, waans doel it wie om op de kust ôf te krûpen bij de beboske strannen lâns, deun bij machtige ûnsjuggen rotsen lâns, om dan as it moast te stopjen bij elk pear hutsjes om produkten yn te nimmen, as it moast sels pakjes fan in stikmannich pûn rubber, bewuolle yn drûch gers.

En omdat se selden ek mar it lytste pakje weimakken, suver noait in bollekealtsje kwytrakken, en noch noait ien passazjier ferdrinke litten hienen, wie de namme fan de OSM om syn betrouberheid o sa bekend. De lju seinen dat ûnder de soargen fan de Maatskippij har libben en besit op it wetter feiliger wienen as yn har hûs op de wâl. De tasjuchhâlder fan de OSM yn Sulaco foar de hele ôfdeling fan de tsjinst fan Costaguana wie o sa grutsk op de reputaasje fan syn Maatskippij. Hij fette dat gear yn in sechje dat er heel faak yn de mûle naam: 'Wij meitsje noait fouten.' Foar de amtners fan de Maatskippij naam dat de foarm oan fan in strange fermoanning: 'Wij meie gjin fouten meitsje. Ik duldzje hjir gjin fouten, wat Smith ek op syn plak dwaan mei.'

Smith, dy't er syn hele libben noch noait sjoen hie, wie de oare tasjuchhâlder fan de tsjinst, sa'n fyftjinhûndert myl fan Sulaco ôf. 'Praat mij net fan jimme Smith.' Dan, ynienen wer bedarre, wiuwde er it

ûnderwerp mei sabeare achteloasheid fuort. ‘Smith wit fan dit kontinint likefolle ôf as in baby.’

As ‘Us treflike Señor Mitchell’ foar de sakelju en de amtners fan Sulaco, ‘Sinnige Joe’ foar de kapteins fan de skippen fan de Maatskippij, wie kaptein Joseph Mitchell grutsk op syn djippe kennis fan minsken en dingen yn it lân – cosas de Costaguana. Bij dy lêsten rekkene hij as it meast ûngeunstich foar de oarderlike manier fan wurkjen foar syn maatskippij de frekwinte regearingsferoaringen dy’t feroarsake waarden troch revolúsjes fan it militêre soarte.

It politike klimaat fan de Republyk wie yn dy tiid oer it algemien slim ûnrêstich. De útnaaide patriotten fan de fersleine partij hienen de oanwenst om wer mei in heal stoomboatfol gewearen en ammunysje op te kust op te dûken. Sa’n fernimstogens waard troch kaptein Mitchell beskôge as o sa ferbjusterjend sjoen har folsleine earmoed fan doe’t se útnaaiden. Hij hie opmurken dat ‘se noait genôch wikseljild yn de bûse hienen om te beteljen foar har kaartsje it lân út.’ En hij wist wêr’t er it oer hie, want ien ûnferjitlike kear hie er it libben fan in diktator rêde moatten, tegearre mei it libben fan in stik as wat amtners út Sulaco – de politike baas, de dûanedirekteur, en de baas fan de plysje – leden fan in fuortreage regearing. Dy earne Señor Ribiera (sa hjitte dy diktator) wie gleongekhastich tachtich myl berchpaadsjes oerstood nei de ferlerne slach fan Socorro, yn de ferhoping om it fatale nijs foar te bliuwen – wat er fansels op in kreupele mûlezel net kinnen hie. Dat beest wie, boppedat, ûnder him krepearde oan de ein fan de Alameda,⁸ dêr’t it militêr korps soms spilet jûns, tusken de revolúsjes troch. ‘Sir,’ sa gong kaptein Mitchell dan troch, ien en al betsjuttingsfolle ernst, ‘dat ûngelokkich útkommend ein fan dy mûlezel hie de oandacht nei dy ûnfortúnlike berider lutsen. Syn gesicht wie al herkend troch ferskeidene deserteurs út it diktatoriale leger tusken it smoarge rapalje dat al dwaande wie mei it ynsmiten fan de ruten fan de Intendencia.’⁹

Ier dy deis al hienen de pleatslike autoriteiten fan Sulaco in feilich hinnekommen socht yn de buro’s fan de OSM, in stevich gebou bij de ein fan de steiger oan de wâlkant, en hienen se de stêd oerlitten oan in revolúsjonêr grau; en omdat it folk wol fan de Diktator spue koe fanwege de strange tsjinstplichtwet dy’t er bij dy wrakseling twongen west hie om op te lizzen, hie it alheel net ûnmooglik west dat se him oan flarden skuord hienen. Poer bij tafal hie Nostromo¹⁰ – in ûnmisbere keardel – dêr yn de

---

8 Boulevard.

9 Stedhûs.

10 Ferbastere Italjaans foar ‘boatsman’, mar ek foar ‘ús man,’ dws. in o sa nuttich man foar de autoriteiten.

buert west mei in stikmannich Italjaanse arbeiders, importeard om oan de Nasjonale Sintrale Spoarwegen te wurkjen, en wie it him slagge om him dêrwei te krijen – eefkes teminsten. Uteinlik wie it kaptein Mitchell slagge om yn syn eigen sloep iderien nei ien fan de OSM-stoomboaten te konfoaien – de *Minerva* – dy’t aldergeloks krekt op dat momint de haven binnenfoer.

Hij hie dy hearen oan in ein tou troch in gat yn de muorre oan de achterein sakje litte moatten, wylst it út de stêd tastroomde rapalje him oer de hele wetterkant fersprieden hie, en ûnderoan it gebou oan de foarkant stien hie te razen en te skombekjen. Dêrnei hie er har ynderhaast oer de hele lingte fan de steiger meislepe moatten, in razende halsbrekkende reis – en opnij hie it Nostromo west, in man út tûzenen, dy’t ditkear oan it haad fan it lichterfolk fan de OSM de steiger tsjin it oanstoarmjend rapalje ferdedige hie, en sa de fluchtelingen de tiid jûn hie om de sloep te berikken dy’t oan de oare ein klear lein hie, mei de OSM-flage achterop. Stokken, stiennen, en kûgels wienen troch de loft flein; messen ek. Kaptein Mitchell liet reewillich de lange groede fan in sneed boppe syn linkerear en -sliep sjen, fan in oan in stok fêstmakke skearmes – in wapen, sa lei er út, dat o sa populêr wie bij ‘it minste slach nikkerfolk dêre.’

Kaptein Mitchell wie in gewante, wat âldere man, mei hege puntboardsjes en koarte bakkeburden, dy’t leafst wite festjes droech en yn werklikheid o sa praatsk wie ûnder syn air fan pompeuze reserveardens.

‘Dy hearen,’ sei er steefêst, en hij stoarre jo heel plechtich oan, ‘moasten drave as kninen, Sir. Iksels ek. Sekere foarmen fan deagean binne – eh – aaklich foar – eh eh eh – respektabele lju. Se hienen mij ek oan smots slein. In lossleine kliber folk, Sir, makket gjin ûnderskie. De Heare hat it sa beskikt dat wij ús libben te tankjen hienen oan myn Capataz de Cargadores,¹¹ sa’t se him yn de stêd neamden, in man dy’t op it momint dat ik syn wearde ûntduts net mear wie as de boatsman op in Italjaans skip, in grut ding út Genua, ien fan de inkelde Europese skippen dy’t oait mei in algemiene lading nei Sulaco kommen binne foar de bou fan de Nasjonale Sintrale Spoarwegen. Hij hat doe ôfmeunstere fanwege in pear respektabele freonen dy’t er hjir makke hie, út syn eigen lân, mar ek, tink ik, om foarút te kommen. Ik kin aardich goed minsken ynskatte, Sir. Ik hie him oannommen as de foarman fan ús dokwurkers en tasjuchhâlder fan ús steiger. Dat wie er en mear net. Mar sûnder him hie Señor Ribiera dea west. Dy Nostromo, Sir, in man fan absolút ûnbesprutsen karakter, is de skrik fan alle diven yn de stêd wurden. Wij waarden hjir destiids teistere, Sir, oerstjalpe troch ladrónes en matrero’s,¹² diven en moardners út de

---

11 Foarman fan de dokwurkers.

12 Rovers en banditen.

hele provinsje. Bij dy gelegenheid wienen se al in wike lang manmachtich nei Sulaco kommen. Se hienen de ein rûkt, Sir. Fyftich persint fan dy moardersbinde wienen profesjonele banditen út de Campo,¹³ Sir, mar der wie net ien bij dy't net fan Nostromo heard hie. Wat de lépero's¹⁴ yn de stêd oanbelanget, Sir, it sjen allinne al fan syn swarte snor en wite tosken wie al genôch foar har. Se wienen deabenaud fan him, Sir. Dat docht de kracht fan in karakter foar jo.'

Men koe mei reden sizze dat it allinnich Nostromo west hie dy't de libbens fan dy hearen rêden hie. Kaptein Mitchell sels hat se pas ferlitten doe't er se hymjend, deabenaud en grimmitich, mar feilich delploffen sjoen hie op de lúksueuze fluwielen sofa's yn de earsteklas-salon fan de *Minerva*. Oant it alderlêst hie er de eks-Diktator heel presys oansprutsen as 'Eksellinsje'.

'Sir, ik koe net oars. De man siet yn de lytse loege – seach der freeslik út, lykbleek, ûnder de skrammen.' De *Minerva* hat dy kears syn anker noait falle litten. De tasjuchhâlder hat opdracht jûn om daalk de haven út te faren. Der koe gjin lading útladen wurde, fansels, en de passazjiers foar Sulaco wegeren útsoarte om oan wâl te gean. Se koenen it sjitten hearre en dúdlik sjen dat der oan de râne fan it wetter fochten waard. It ferdreaune grau wijde doe syn enerzjy oan in oanfal op it dûanekantoar, in suterich gefal dat mar heal ôfmakke like en mei in soad ruten twahûndert stappen fan de OSM-kantoren ôfstie en it iennige oare gebou bij de haven wie. Kaptein Mitchell, dy't de gesachfierder fan de *Minerva* de opdracht jûn hie om 'dy hearen' yn de earste de bêste haven bûten Costaguana ôf te setten, wie dêrnei yn syn sloep weromgien om te besjen wat der dien wurde koe om it besit fan de Maatskippij te beskermjen. Dat en de eigendommen fan de spoarwegen binne rêden troch de Europese bewenners, dat wol sizze troch kaptein Mitchell sels en syn stêf fan ingenieurs fan de spoarwegen, bijstien troch de Italjaanse en Baskise arbeiders dy't har Ingelse bazen trou te help sketten wienen. De dokwurkers fan de Maatskippij ek, dy't yn de Republyk geboaren wienen, holden har heel fatsoenlik ûnder har Capataz. It útskot fan heel ferskillend ras, yn haadsaak negers,¹⁵ erflik

---

13 It lân as tsjinstelde fan de stêd.

14 Skurken

15 It wurd *neger* is hjoed-de-dei in taboewurd dat op rassisme wize kin, mar ik lit it stean omdat de wrâld dy't hjir beskreaun wurdt seker wol rassistys wie. Conrad sels is ek wol beskuldige fan rassisme. Iksels leau dat net sasear, mar der moat wol betocht wurde dat hij om 1900 hinne libbe en skreau. Syn bekende boek *The heart of darkness* is seker in fûle oanklacht tsjin de behandeling fan it folk fan Belgys Congo yn dy tiid. Conrad hat in skoftke kaptein op in rivierboat nei it binnenlân dêr west, dat hij wist wêr't er it oer hie.

rúzjemeitsjend mei de oare klanten fan de nearzige kafeekes yn de stêd, griepen mei fjoer de kâns oan om har persoanlike fetes te besljuchtsjen no't him sa'n prachtige kâns oanbean hie. Der wie gjinien bij dat folk dy't net bij de ien of oare gelegenheid spûkbenaud nei Nostromo syn deun bij syn gesicht holden revolver stoarre hie, of op in oare manier skrutel makke wie troch dy syn berettens. It wie in 'keardel út ien stik', har Capataz, sa seinen se, mei in te heechhartich karakter om oait ien út te heuveljen, net gau tefreden as baas, en namste mear te freezjen fanwege syn ôfstandlike hâlding. En sjudêr! Dêr wie er, dy dei, as har lieder, him net te goed fjillend om grapkes te meitsjen tsjin de ien of de oar.

Sok lieder skip joech moed en feitlik wie it iennige kwea dat dy kliber útrjuchtsje koe it yn brân stekken fan ien – en mar ien – steapel spoarbylzen, dy't ynsmard mei kreosoot wol goed brâne woenen. De foarnaamste oanfal op de terreinen fan de spoarwegen, op de OSM-kantoaren, en foaral op it dûanekantoar, dêr't sa't algemien bekend wie yn de klûs in grutte skat oan sulver bewarre waard, mislearre finaal. Sels it hoteltsje fan de âlde Giorgio, iensum healwei tusken de haven en de stêd, ûntkaam oan plundering en fernieling, net troch in wûnder, mar omdat se mei de klûzen yn gedachten dêr earst gjin omtinken oan jûn hienen, en it nei de tiid net oan tiid hân hienen om te stopjen. Nostromo, mei syn cargadores, hie har te fûl op de hûd sitten.

Haadstik Trije

Men hie sizze kinnen dat er dêr inkeld beskerme hie wat fan himsels wie. Fan it earste begjin ôf hie er libje mocht yn de intimens fan it gesin fan de hoteleigener, dy't út itselde lân wie. De âlde Giorgio Viola, in Genuees mei in rûge wite liuwekop – gauris ienfâldichwei 'de Garibaldino' neamd (sa't mohammedanen nei har profet neamd wurde) – wie, om kaptein Mitchell syn eigen wurden te brûken, 'de respektabele troude freon' op waans advys Nostromo fan it skip ôfgien wie om syn gelok ris op de wâl yn Costaguana te besykjen.

Dy âldman hie, sa'tjo strange republikein gauris is, ien en al ferachting foar it folk, gjin achtslein op de earste lûden fan it gefaar. Hij hie dy deis lykas wenst wie wat op syn pantoffels yn syn 'casa' omspaand, noartsk yn himsels mispriizjend mompeljend oer it ûnpolitike aard fan it oproer, en hij hie de skouders ophelle. Uteinlik wie it oanstoarmjend rapalje him oer it mad kommen. Doe hie it te let west om syn húshâlding yn feilichheid te bringen, en trouwens, wêr hie er op dy grutte flakte hinne fleane kinne mei syn swierlivige Signora Teresa en twa famkes? Dat de âldman wie, elke iepening barrikadearend, mei in âld gewear op

syn knibbels grimmich midden yn it fertsjustere kafee sitten gongen. Syn frou wie nêst him op in oare stoel delstrutsen, froom mompeljend alle hilligen op de kalinder oanroppend.

De âlde republikein leaude net yn hilligen, of gebeden, of wat er ‘prytergodstsjinst’ neamde. Frijheid en Garibaldi,¹⁶ dat wienen syn godheden; mar hij tolerearde ‘bijgeloof’ yn froulju, op dat stik fan saken in heechhartige en swijende hâlding oannimmend. Syn twa famkes, it âldste fjirtjin, en it oare twa jier jonger, sieten ynelkoar dûkt op de mei sân bestruide flier, elk oan in kant fan Signora Teresa, mei de holle bij har mem op skoat, beide bang, mar elk op har eigen manier – de donkerhierrige Linda ferbolgen en lilck, de blonde Giselle, de jongste, fan ’e wize en berêstend. De patrona makke even de earms los dy’t se om har dochters hinne slein hie om in krús te slaan en hastich de hannen te wringen. Se kreunde wat lûder.

‘Och! Gian’ Battista,¹⁷ wêrom bisto hjir no net? Och! Wêrom bisto hjir no net?’ Se rôp doe net dy hillige sels oan, mar Nostromo, waans skutspatroan dat wie. En Giorgio, bewegingsloas op de stoel nêst har, waard dan ergere troch dy ferwitende en betiisde oanroppen.

‘Frommis, stil no! Wat nut hat soks no? Hij docht syn wurk,’ mompele er yn it tsjuster, en dan antwurde sij, hymjend: ‘Och! Ik ha gjin geduld. Syn wurk! En dy frou dan dy’t as in mem foar him west hat? Ik ha him fan ’e moarn noch op myn knibbels smeke, gean no net fuort, Gian’ Battista – bliuw hjir, Battistino – sjuch ris nei dy twa lytse ûnskuldige bern!’

Frou Viola wie ek Italjaans, út Spezzia, en al wie se heel wat jonger as har man, toch al fan middelbere leeftyd. Se hie in kreas gesicht, dat gielich wurden wie omdat it klimaat fan Sulaco net goed foar har wie. Har stim wie as in folle alt. As sij, mei de earms stiif oerelkoar ûnder har folle boezem, de plumpe dikskonkige Sinesse famkes beskrobbe dy’t mei de wask dwaande wienen, fûgels plôken, of mais stampen yn de houten fizels tusken de liemen bijgeboutsjes achter it hûs, dan koe se sa’n hartstochtlike triljende begrafenistoan oanslaan dat de oan it ketting lizzende waakhûn mei in bulte gerattel syn hok ynstode. Luis, in kanielkleurige mulat mei in begjinnend snorke en tsjokke donkere lippen, hold dan op mei it oanfeien fan it kafee mei in biezem fan palmbeamlêden, om in licht rydboskjen bij syn rêchbonke delglydskje te litten. Syn smachtsjende mangelkleurige eagen bleauwen dan in heel skoft ticht.

---

16 Giuseppe Garibaldi, 1807-1882, Italjaans frijheidsstrider. Troch foaral him is yn 1870 Italië wer ien lân wurden.

17 Jehannes de Doper.

Dat wie it personiel fan Casa Viola, mar al dy minsken wienen dy moarns ier bij de earste lûden fan it oproer al útnaaid, leaver beskûl op de flakte sykjend as om har yn it hûs te fertrouwen; in keuze dy't har net kwea ôfnommen wurde koe, omdat wier of net der algemien leaud waard dat de Garibaldino wat jild begroeven hie ûnder de liemen flier fan de keuken. De hûn, in opfleanend rûchhierrich meunster, blafte oan de achterkant woest en grynde dan wer klaaierich, syn hok yn- en útdravend as lilkens of bangens him fitere.

Der wie woest geraas te hearren dat dan wer weistoar, krekt wyldde wynpûsten op de flakte om it barrikadearde hûs hinne. Ut en troch klonken der lûder skoaten boppe it gejoel út. Somtiden wie it in skoft ûnbegryplik stil bûtendoar, en dan wie der neat dat freedsummer wêze koe as de fleurige smelle heldere ljochtstreden sinneljocht troch de kieren yn de blinen hinne, as lineaalrjuchte strepen dwers troch it kafee oer de rommelich ferskode stuollen en tafels hinne lutsen nei de oare muorre ta. De âlde Giorgio hie dy keale wytsele keamer útkeazen om har yn werom te lûken. Der wie mar ien rût, en de iennige doar iepene op it slim stoffich paad tusken aloëhagen dat fan de haven nei de stêd rûn, dêr't ûnhandige weinen altyd kreakjend oerhinne rieden achter stadige oksejokken oan dy't troch jonges te pearde oanfitere waarden.

Doe't it wer even stil wie, sette Giorgio syn gewear op skerp. Dat ûnheilspellend lûd wrong in leech kreunen út de ferstive figuer fan de frou dy't nêst him siet. In hommels nij útdaagjend geraas heel ticht bij it hûs sakke ynienen wer yn ta in betiisd grânzgjend mompeljen. Der draafde ien lâns; syn lûd pûsten wie eefkes bij de doar lâns te hearren. Bij de muorre waard heas mûskoppe en der klonken fuotstappen. Der roste in skouder tsjin de blyn oan, sadat de heldere strepen sinneljocht oer de hele breedte fan de keamer útwiske waarden. Signora Teresa har earms dy't om de knibbeljende foarmen fan har dochters hinne slein wienen, lutsen dy mei in skok noch stiver tsjin har oan.

De bij it dûanekantoar weijage kliber wie no yn ferskillende groepkes oprutsen, en dy lutsen har werom de flakte oer nei de stêd ta. It dimpt geknal fan ûnregelmjittige salvo's yn de fierte waard fierôf troch swak geprop beäntwurde. Tuskenbeide wienen der isolearde sachte skoaten te hearren, en it lege, lange wite gebou mei foar elk rût in blyn like it middelpunt te wêzen fan in rebûlje dy't yn hieltyd gruttere sirkels om syn opsletten stilte hinne lei. Mar de hoedene bewegingen en it geflûster fan in fuortjage ploech minsken dy't foar even achter de muorre in skûlplak socht hienen, makken dat it tsjuster fan de keamer, mei syn triedden fan rêstich sinneljocht, opljochte fan kweade stikeme lûden. De Viola's heinden dat yn har earen op, as hienen ûnsichtbere geasten, om har stuollen hinne wynderjend, dêr mompeljend oerlein oer de fraach

oft it ferstandich wie om de casa fan dy bûtenlander yn brân te stekken.

It wie senuwslopend. De âlde Viola wie stadich oereinriisd, it gewear yn de hân, besluteloas, want hij wist net hoe har tsjin te hâlden. Der wienen al stimmen oan de achterkant te hearren. Signora Teresa wie bûten harsels fan benaudens.

‘Och! De ferrieder! De ferrieder!’ preuvele se, suver net te hearren. ‘No wurde we oprând, en ik bin noch wol foar him op de knibbels sakke. Mar nee, hear! Hij moat achter dy Ingelsen oandrive.’ Se like te tinken dat allinnich al Nostromo syn oanwêzichheid yn dat hûs dat folslein feilich makke hawwe soe. Oant safier wie sij ek ûnder de tsjoen fan de reputaasje dy’t de Capataz de Cargadores foar himsels ferwurven hie oan de wâl, bij it spoar lâns, bij de Ingelsen en it folk fan Sulaco. Lyk yn syn gesicht, en sels tsjin har man, die se altyd krekt as moast se dêr spotsk om laitsje, soms gemoedlik, faker mei nuvere bitterheid. Mar froulju hawwe dan ek ûnreedlike opfettingen, sa’t Giorgio kalm plichte op te merken as it sa útkaam. Bij dy gelegenheid bûgde er, mei it gewear yn oanslach foar him, foaroer nei de holle fan syn frou en mei it each strak op de barrikadearde doar flûstere er har yn it ear dat Nostromo machteloas wêze soe om te helpen. Wat koenen twa yn in hûs opsletten mannen no dwaan tsjin tweintich of mear dy’t fan doel wienen om it dak yn brân te stekken? Gian’ Battista syn gedachten wienen de hele tiid bij de casa, dêr wie er seker fan.

‘Hij oan de casa tinke! Hij!’ hime Signora Viola, oerstjoer. Se sloech har mei iepen hannen op it boarst. ‘Ik ken him. Hij kin allinnich mar oan himsels tinke!’

In salvo tichtbij makke dat se de holle achteroer sloech en de eagen tichtknypte. De âlde Giorgio klamme ûnder syn wite snor de toskan stiif opinoar, en hij begûn woest mei de eagen te rôljen. Ferskeidene kûgels rakken tagelyk de iene ein fan de muorre, en se koenen bûtendoar stikken pleisterwurk fallen hearre. In stim raasde: ‘Dêr komme se!’ En nei in skoftke ûngemaklike stilte wienen der foar it hûs lâns hurddravende stappen te hearren.

Doe ûntspande de âlde Giorgio, en in glimke fan ferachtlike opluchting glied oer de lippen fan in âld strider mei syn liuwekop. Dat wienen gjin minsken dy’t foar it rjucht strieden, mar diven. Om sels mar syn libben te ferdedigjen tsjin har wie in soarte fan degeneraasje foar in man dy’t ien fan de tûzen ûnstjerliken west hie fan Garibaldi bij de ferovering fan Sisilië. Syn minachting foar dy rebûlje fan smjunten en lépero’s, dy’t de betsjutting fan it wurd ‘frijheid’ net koenen, wie kolossaal.

Hij plante it gewear op de flier en syn holle omdraaiend seach er even nei de kleurde litograaf fan Garibaldi yn in swarte list oan de wite

muorre. In triedsje fel sinljocht snijde dat fertikaal midstwa. Syn eagen, no oan it opljochtsjend healtsjuster wend, koenen de sterke kleuren fan it gesicht ûnderskiede, it read fan syn boesgroen, de omtrekken fan de fjouwerkante skouders, it swart fan de Bersagliere-mûtse¹⁸ mei de kroljende hoannefearren boppe-op. In ûnstjerlike held! Dat wie jo frijheid; dy joech jo net inkeld it libben, mar ek ûnstjerlikheid!

Foar dy iene man wie syn fanatisme gjin sprút belune. Op dat momint fan opluchting yn syn frees foar it grutste gefaar dêr't syn gesin bij al har swalktochten miskien oan bleatsteld west hie, hie er him omdraaid nei dy foarstelling fan syn âlde lieder, de earste en iennige, en hij hie doe syn hân op it skouder fan syn frou lein. De op de flier knibbeljende bern hienen gjin beweging makke. Signora Teresa die de eagen op in kier, as wie se út in djip en dromeloas slomjen wekkerwurden. Foardat er op syn berette manier in delbêdzjend wurd uterje kinnen hie, spatte se oerein, en wylst de bern har oan har fêstklampten, ien oan elke kant, gappe se nei de siken, en raasde se lûd en heas.

Dat gebeurde tagelyk mei de klap fan in woeste slach op de bûtenkant fan de blyn. Se hearden ynienen it snuven fan in hynder, it ûnrêstich stampen fan hoeven op it smelle hurde paad foarhûs. De tean fan in swiere skoech trape opnij tsjin de blyn oan. De rinkele in spoar bij elke traap, en in oerémise stim rôp: 'Hee dêr binnenyn!'

Haadstik Fjouwer

De hele moarn hie Nostromo út de fierte de Casa Viola yn it fizier holden, sels yn it fûlst fan de fjuchterij bij it dûanekantoar. 'As ik riik dêrboppe sjuch,' hie er bij himsels tocht, 'dan binne se ferlern.' Sa gau't it rapalje útelkoar stoad wie, wie er mei in ploechje Italjaanse arbeiders dy kant útset, wat trouwens de koartste wei nei de stêd wie. Dat deel fan de oproerkraaiers dat er achterneisitten hie, like fan doel west te hawwen om har achter it hûs op te stellen. In salvo fan syn folgers fan achter in aloëhage hie dy smjunten útnaie litten. Nostromo wie yn in gat ferskynd dat foar de reels fan de havensydtûke útkapt wie, sittend op syn sulvergrize merje. Hij hie lûd raasd, har noch ien skot út syn revolver achterneistjoerd, en wie nei it kafeerút fjouwere. Hij hie in fermoeden hân dat de âlde Giorgio dat deel fan it hûs útkieze soe as skûlplak.

Syn stim hie har berikt, en hie slim achter de pûst klonken. 'Hola! Vecchio! O, Vecchio!¹⁹ Is alles ynoarder mei jim dêr?'

---

18 Bersaglieri wienen skerpskutters yn in Italjaans rezjimint.

19 Alde!

‘Sju’ jim no wol – ’ mompele de âlde Viola tsjin syn frou. Signora Teresa sei no neat mear. Bûtendoar moast Nostromo laitsje.

‘Ik fernim dat de padrona net dea is.’

‘Do hast dyn bêst dien om mij fan bangens stjerre te litten,’ sei Signora Teresa. Se woe noch wat sizze, mar har stim bejoech it.

Linda seach even omheech har mem oan, mar de âlde Giorgio rôp ferûntskuldigjend: ‘Se is wat oerstjoer.’

Bûtendoar rôp Nostromo opnij laitsjend as antwurd: ‘Safier krijt se mij net.’

Signora Teresa hie har stim wer weromfûn: ‘It is sa’t ik sein haw. Do hast gjin hart – en do hast gjin geweten, Gian’ Battista ...’

Se hearden hoe’t er syn hynder bij de blinen weidraaie liet. De ploech mannen dy’t er oanfierde tsjânselen oerémis yn it Italjaans en Spaans en trunen elkoar oan om de achterfolging yn te setten. Hij gong har foar en rôp: ‘Avanti!’

‘Hij is net sa heel lang bij ús bleaun. Hjjir krijt er net de lof fan frjemden te hearren,’ sei Signora Teresa op tragise toan. ‘Avanti! Jawis! Dat is it iennige dêr’t er om jout. Om ergens de earste te wêzen – op ien of oare manier – de earste bij dy Ingelsen. Dy sille him wol foar iderien paradeare litte. “Dit is ús Nostromo!” ’ Se lake ûnheilspellend. ‘Wat in namme! Wat is dat? Nostromo? Krekt wat foar him om in namme oan te nimmen dy’t gjin echt fatsoenlik wurd is yn har taal.’

Yntusken hie Giorgio heel bedard de doar losmakke. It folle ljocht foel op Signora Teresa, mei har twa famkes oan elke side, in skilderachtige frou yn in poaze fan memmige ferfiering. Achter har wie de muorre eachferblynjend wyt, en de primitive kleuren fan de stiendruk fan Garibaldi ferblikten yn it sinneljocht.

De âlde Viola heve bij de doar syn earm, as om al syn flugge foarbijgeande gedachten te ferwizen nei dy ôfbylding fan syn âlde lieder op de muorre. Sels as er iten oan it koaitsjen wie foar syn ‘Signori Inglesi’ – de ingenieurs (hij wie in ferneamd kok, al wie de keuken in tsjuster hol) – dan stie er, om samar te sizzen, ûnder de eagen fan dy grutte man dy’t him oanfierd hie yn dy glorieuze wrakseling dêr’t, ûnderoan de muorren fan Gaeta, de tiranny foar ivich de lêste siken útblaasd hawwe soe, as dy ferflokte troep Piëmontese koaningen en ministers der net west hie. As somtiids bij in delikate operaasje mei wat tesnipele sipels in bakpanne yn brân fleach, en men de âldman achterútrinnend de doar útkommen sjen koe, flokkend en heftich kucheljend yn de bitende riikwolk, dan koe men de namme Cavour – dy aartskonkelder dy’t koaningen en tirannen oankrûpte – hearre bij skelpartijen op de Sinesse famkes, itensieden yn it algemien, en dat ferrekte lân dêr’t er út need wol wenje moast fanwege de leafde foar de frijheid dy’t dy ferrieder smoard hie.